

*Vazdušnopokretne operacije kopnene vojske SAD**

Ako je od prve zamisli o helikopteru do njegovog konstruisanja prošlo preko četiri veka, od njegove prve pojedinačne vojne upotrebe u drugoj polovini drugog svetskog rata, do formiranja prve helikopterske jedinice 1950. za potrebe američkih snaga u Koreji nije proteklo ni pet godina. Za još kraće vreme helikopter je od pomoćnog sredstva za izviđanje, vezu i transport (Koreja, 1950—1953) prerastao u sistem oružja (Alžir, 1954—1962). Intervencija američkih oružanih snaga u J. Vijetnamu (1964) bila je prilika da se helikopteri upotrebe za najraznovrsnije borbene zadatke i postanu glavni element za formiranje ne samo nižih nego i viših taktičkih helikopterskih jedinica. Šta više, helikopterske jedinice biće 1959. izdvojene u samostalan rod u okviru američke KoV. I ne samo što su pri tom stvorene helikopterske jedinice novog tipa — vazdušnopokretne jedinice — nego su i jedinice KoV-a dobivši vazdušnu pokretljivost postale sposobne za

izvođenje vazdušnopokretnih operacija.

Tako je helikopter za nepune dve decenije dokazao svoje borbene sposobnosti i nametnuo se oružanim snagama. Veru u njihovu budućnost podstakao je vijetnamski »opitni poligon«. Tu su veru u SAD ubrzo potvrdile dve činjenice.

U američkom Ministarstvu kopnene vojske stvara se veliki broj organa koji se bave pitanjima vazdušne pokretljivosti i koji će vremenom obrazovati snažnu naučnoeksperimentalnu bazu za razvitak vazdušnopokretnih jedinica.

Veliki broj američkih firmi, prihvatajući gledište da helikopteri predstavljaju oružje trećeg svetskog rata i da će činiti osnovu za formiranje veoma velikog broja vazdušnopokretnih jedinica, uključuje se u oštru konkurentsku borbu za dobijanje porudžbina za njihov razvoj i proizvodnju.

To je sve govorilo da je Pentagon razvitak vazdušnopokretnih jedinica i pripremu vazdušnopokretnih operacija ocenio kao jedan od važnih puteva za postizanje nadmoćnosti u kvalitetu svojih oružanih snaga nad verovatnim protivnikom.

* Belov, Mihail Ipatovič i Avilin, Vladimir Feofanovič: VAZDUŠNOPOKRETNE OPERACIJE KOPNE NE VOJSKE SAD (Aeromobil'nye operacii armii SŠA). — Moskva, Voenizdat, 1977.

Razumljiv je onda interes vojnih stručnjaka iz drugih zemalja, kako za dosadašnju upotrebu helikoptera tako i za perspektivu njihovog korišćenja. Takav interes izražen je i u Sovjetskom Savezu, između ostalog, pojavom knjige »Vazdušnopokretne operacije kopnene vojske SAD«. U njoj se, na osnovu zapadnih publikacija, pokazuje kako se javila i razvijala koncepcija vazdušne pokretljivosti, razmatraju detaljno jedinice, osnovi, načela pripreme i izvođenja vazdušnopokretnih operacija, objašnjavaju neki planovi američkih i nekih drugih kapitalističkih oružanih snaga za usavršavanje organizacije i naoružanja vazdušnopokretnih jedinica, i načini njihovog korišćenja.

S obzirom na značaj dosadašnjeg i budućeg razvoja koncepcije vazdušne pokretljivosti, u daljem prikazu knjige »Vazdušnopokretne operacije kopnene vojske SAD« našu pažnju zadržaćemo na tom pitanju.

Treba odmah istaći tvrdnju pisaca: koncepcija vazdušne pokretljivosti je veoma značajna pojava u izgradnji američke KoV i u usavršavanju pogleda na njenu upotrebu tokom skoro čitavog posleratnog perioda. Posebnu ulogu u nastanku i razvoju te koncepcije odigralo je kako uvođenje nuklearnog oružja u jedinice kopnene vojske tako i pojava savršenijih tipova helikoptera kao sredstva za znatno povećanje pokretljivosti jedinica u operativnim i taktičkim razmerama.

U tom razdoblju promenile su se tri ratne doktrine, a paralelno se menjala i uloga kopnene vojske, njena organizacija i načini borbenih dejstava, ali je koncepcija vazdušne pokretljivosti za-

držala svoje mesto, prilagođavajući se na adekvatan način tim izmenjenim ulogama.

Glavni činioci koji su sve to vreme podsticali razvoj koncepcije o vazdušnoj pokretljivosti političkog su i vojnog karaktera:

— orijentacija SAD na uspostavljanje svetske dominacije, koja se ne može zamisliti bez povećanja manevarske sposobnosti jedinica kopnene vojske, kako za međukontinentalna dejstva tako i za dejstva na pojedinim bojištima, i u nuklearnom ratu i u borbi protiv pripadnika narodnooslobodilačkih armija;

— vazdušna pokretljivost donekle ublažava nesklad između mnogo puta poraslih mogućnosti vatre i relativno slabe pokretljivosti trupa. Šezdesetih godina, uvođenjem raketno-nuklearnog oružja, vatrena moć jedinica kopnene vojske povećala se desetinu pa i stotinu puta u odnosu na drugi svetski rat, dok je njihova pokretljivost, i pored potpune motomehanizacije, narasla svega 10 do 20%. Bilo je očito da je vozilo na zemlji dostiglo granicu svoje pokretljivosti, pa je izlaz potražen u letelicama, prvenstveno u helikopteru; pogotovo što ima niz prednosti ne samo nad točkašima i guseničarima nego i nad avionima.

To naročito dolazi do izraza u dvoboju tenk — letelica. Operacionim istraživanjem utvrđeno je da bi u borbi helikoptera protiv tenkova, na primer, odnos gubitaka bio: na daljini 1,5 km — 1 : 3,4, pa je verovatnoća uspeha helikoptera 70%; na daljini 2,5 km 1 : 8,9, te je verovatnoća uspeha helikoptera 90%, a na daljinama 3 km helikopteri ne bi trpeli gubitke od tenkova, te bi uspeh bio 100%.

Teorijska razmatranja potvrđena su u praksi, na opitima i u ratu (Koreja i Vijetnam).

Iz teorije i prakse izvlače se ovi zaključci:

— jedinice RV nisu u stanju da reše zadatke avijacije KoV; ova će najbolje zadovoljiti potrebe KoV ako je nezavisna od RV;

— najsigurniji put za povećanje pokretljivosti jedinica KoV jeste formiranje veoma mobilnih vazdušnopokretnih viših taktičkih jedinica za prebacivanje i vatrenu podršku na bojištu nižih taktičkih združenih jedinica, uz brojno jačanje avijacije opšte podrške u armijskom korpusu i armiji;

— vazdušnopokretne jedinice se mogu uspešno upotrebiti u svim ratovima.

Usvaja se zbog toga gledište da je helikopter neodvojiv deo naoružanja kao tenk, teretno vozilo ili džip, a da pokretljivost trupa, zasnovana na masovnoj upotrebi helikoptera, predstavlja najsigurniji put za povećanje njihove efikasnosti u uslovima bilo kog rata.

Radi daljih eksperimenata a na osnovu takvih pogleda, 1963. formirana je opitna 11. jurišna vazdušnodesantna divizija, a 1965. godine od nje i 2. pešadijske divizije obrazovana je 1. vazdušnopokretna divizija. Pošto se ova jedinica pokazala kao najpogodnija za vođenje rata u datim vijetnamskim uslovima, 101. vazdušnodesantna divizija preformirana je u vazdušnopokretnu, a 173. vazdušnopokretna brigada upotrebljavana je kao vazdušnopokretna jedinica. Nešto kasnije postavilo se pitanje mogućnosti dejstva takvih jedinica u Evropi. Pošto je na osnovu iskustava iz

Vijetnama zaključeno da one ne bi odgovarale evropskom ratištu, 1971. godine od 1. vazdušnopokretne i 1. oklopne divizije formirana je divizija TRIKEP.

Vazdušnopokretne jedinice na Zapadu, po tvrđenju pisaca, razvijaju se u tri glavna pravca:

1) *Formiranje i usavršavanje vazdušnopokretnih jedinica na osnovu iskustava stečenih u Indokini i opita s divizijom TRIKEP*, s tim da se američka KoV ne odriče viših taktičkih vazdušnopokretnih jedinica kojima je ratovala u Indokini, jer one ostaju u sastavu armije i usavršavaju se.

Što se pak tiče stvaranja vazdušnopokretnih jedinica u armijama glavnih saveznika SAD zaključeno je:

— u KoV SR Nemačke, V. Britanije, a delom i Francuske u pogledu razvoja vazdušnopokretnih jedinica uglavnom se kopiraju oružane snage SAD, korišćenjem iskustava iz vijetnamskog rata i opita s divizijom TRIKEP. Najviše uspeha u tom pravcu postigla je KoV SR Nemačke, koja praktično raspolaže trima brigadama, približno jednakim američkim vazdušnopokretnim brigadama vijetnamskog tipa;

— britanske vazdušnopokretne jedinice su u prvoj fazi formiranja, pa se u perspektivi predviđa postizanje stepena razvoja američkih vazdušnopokretnih jedinica vijetnamskog tipa;

— Francuskim vazdušnopokretnim jedinicama nedostaju jače snage avijacije KoV u armijskim korpusima i armiji koje bi poslužile za transport i vatrenu helikoptersku podršku jedinica na zemlji. Međutim, s obzirom na specifičan položaj francuske armije u NATO-u ne sme se isklju-

čiti ni mogućnost posebnog nacionalnog puta u razvoju vazdušnopokretnih jedinica.

2) *Formiranje izviđačkih vazdušnopokretnih jedinica jačine puka i nižih jedinica.*

Sem toga, razmatra se eventualno uključivanje helikoptera u izviđačke lake oklopne tenkovske bataljone. Jer, po mišljenju američkih vojnih stručnjaka, kombinacija tenkova i helikoptera (izviđačkih i borbenih) u velikoj meri povećava borbene mogućnosti tenkovskih jedinica za izviđanje i borbu protiv tenkova.

3) *Formiranje protivtenkovskih vazdušnopokretnih jedinica.*

Ovaj pravac razvitka karakteriše se stvaranjem nižih taktičkih protivtenkovskih vazdušnopokretnih jedinica. U KoV SAD vršene su probe i sa oglednom samostalnom protivtenkovskom vazdušnopokretnom brigadom različitog sastava. Javlja se ideja i o stvaranju protivtenkovskih helikopterskih brigada u svim armijama NATO. Avijacija Bundesvera pripremila je plan formiranja kombinovanih protivtenkovskih helikopterskih jedinica od 10 do 14 helikoptera.

Protivtenkovske vazdušnopokretne jedinice nalaze se već u sastavu američkih izviđačkih tenkovskih bataljona, divizija i samostalnih tenkovskih pukova.

Efikasnost novih protivtenkovskih sredstava kojima su naoružani borbeni helikopteri, proverava se na opitnim vežbama. Tvrdi se da su rezultati korišćenja protivtenkovskih vođenih raketa s helikoptera bili iznenađujući.

Prema mišljenju pisaca, može se pretpostaviti da će u kopnenim vojskama vodećih sila tak-

tičke vazdušnopokretne jedinice (divizije — vod) ulaziti u sastav operativnih i taktičkih združenih jedinica ili im se pridavati po potrebi: armiji i armijskom korpusu — vazdušnopokretna divizija ili brigada; diviziji — vazdušnopokretna brigada ili bataljon; brigadi — vazdušnopokretni bataljon ili četa; puku — vazdušnopokretna četa ili vod.

S obzirom na uslove budućeg vojišta i zadatke združenih taktičkih jedinica, u njihov će sastav, smatra se, moći ući ili im se pridati vazdušnopokretne jedinice u najraznovrsnijim kombinacijama i najrazličitije jačine. Osnovu tih kombinacija činiće niže taktičke borbene vazdušnopokretne jedinice i protivtenkovski i izviđački vazdušnopokretni bataljoni i manje jedinice.

Neki američki stručnjaci smatraju da će sva američka pešadija vremenom postati vazdušnopokretna.

Ostvarenje takvih i sličnih zamisli neizbežno će usloviti decentralizaciju avijacije KoV. Ali, ona kao da ne smeta pristalicama uključivanja aviona i helikoptera u jedinice KoV jer oni, po svoj prilici, upravo tome i teže.

U knjizi »Vazdušnopokretne operacije kopnene vojske u SAD« razmatra se koncepcija vazdušne pokretljivosti do sredine 70-tih godina, pa uticaj helikoptera, razvijenih u međuvremenu, na oblike buduće borbe kopnenih snaga pisci nisu mogli uzeti u obzir. Bez obzira na to, knjiga predstavlja nesumnjivo siguran doprinos upoznavanju tendencija doskorašnje evolucije helikopterskih jedinica.

S. J.

défense nationale

problèmes politiques économiques scientifiques militaires

Francuski časopis za političke, privredne, naučne i vojne probleme, objavljuje ove članke:

a) U svesci za januar 1979:

Vojna institucija i njena integrativna funkcija u globalnom društvu — J. L. Loubet del Bayle;

Razmišljanja o prevođenju oficira u civilnu službu — François Cailleteau; Novi Hebridi na putu nezavisnosti — nove opasnosti u Tihom okeanu? — Rene, Chiroux;

Mitovi i stvarnost američke politike u Evropi od Vilsona do Kartera — Denise Ardaut;

Unutrašnje teškoće američke spoljne politike — Marie-France Toinet;

Da li su ugovori o Panamskom kanalu »nova era« u spoljnoj politici SAD? — Marie-Christine Granjon;

Vojno-industrijska sprega u SAD i spoljna politika Džimi Kartera — Jacques Soppelsa;

Politika i diplomatija: Analiza i predviđanja povodom Kemp Dejvida — Jacques Vernant;

Privredne aktuelnosti: Glavni pravci promena u VII planu — J.-G. Merigot;

Nauka i tehnika: Najnoviji razvitak hidrografije i nova privreda vezana za more — mogućnosti za saradnju s novostvorenim državama — J. Vicariot.

b) U svesci za februar 1979:

Destabilizacija Jugoistočne Azije? — Rene Vermont;

Stvara li se nova generacija tenkova? — B. Robineau;

Nacionalna nezavisnost i međunarodna saradnja u oblasti naoružanja — Marc Defourneaux;

Nesuglasice i pomirenje između Iraka i Sirije — Pierre Rondot;

Metodi donošenja odluke u Japanu i njegovi odnosi sa drugim državama — Christopher Saugeot;

Problemi zagađivanja strategijskih moreuza na primeru Pas-de-Calaisa i Malacca — Henri Labrousse, admiral;

Kakva je budućnost Sueckog kanala? — Roger Guillot;

Slobodno mišljenje: Posredna fortifikacija severozapadne Evrope i odbrana teritorije — Jean Doise;

Politika i diplomatija: Ima li izgleda za uspostavljanje nove svet-ske ravnoteže? — Jacques Vernant;

Nauka i tehnika: Jonizirane sredine i njihovo korišćenje — Claude Darzens i Frederic Louvet.

c) U svesci za mart 1979:

Tehnologija i odnos snaga — Pierre Aigrain;

Analiza sastanaka eksperata iz zemalja-potpisnika Helsinškog završnog dokumenta o mirnom rešavanju sporova — Victor Yves Chebali;

Da li je Evropa žrtvovana u sporazumima SALT? — Lothar Ruehl;

Balkanizacija komunizma — Paul Maldent;

Slobodno mišljenje: Odlučujuća godina za sudbinu Kvebeka — Pierre-Louis Mallen;

Politika i diplomatija: O iranskoj revoluciji — Jacques Var-nant;

Privredne aktivnosti: Razgovori o budžetima Francuske i Evropske ekonomske zajednice — J. G. Merigot;

Nauka i tehnika: Optički talasi kao prenosnici informacija osamdesetih godina — Jean-Paul Christy i Jean-Michel Decaudin.

ЗАРУБЕЖНОЕ ВОЕННОЕ ОБОЗРЕНИЕ

Stručni časopis Ministarstva odbrane SSSR. Ima stalne rubrike: Opštevojni problemi, Kopnena vojska, Ratno vazduhoplovstvo, Ratna mornarica, Vojna ekonomika i infrastruktura, Saopštenja, događaji, fakta, Inostrana vojna hronika i Prilozi u boji. Članci sovjetskih autora i hronika su pisani na osnovu podataka iz inostrane

ne štampe. U 1978. godini donosi, pored ostalih, i ove članke:

a) U broju 3 (mart) 1978:

Krilate rakete SAD — kapetan b/b V. KONSTANTINOV;
Generalitet Bundesvera — pukovnik O. RUBCOV;
Promene u organizaciji divizije KoV SAD — pukovnik V. FILIPOV;

Sredstva žične veze u američkim divizijama — potpukovnik-inženjer V. ČISTJAKOV, magistar vojnih nauka.

b) U broju 4 (april) 1978:

Osnovi vođenja borbenih dejstava američkih trupa u Evropi — pukovnik B. ANDREJEV;

Pozadinsko obezbeđenje KoV na vojštu — potpukovnik J. ALEKSANDROV.

c) U broju 5 (maj) 1978:

Herbicidi — oružje Pentagona — pukovnik u rezervi A. SAMARIN, magistar medicinskih nauka;

Informaciona delatnost štabova u KoV SAD — pukovnik G. ALKSNIS, magistar vojnih nauka;

Divizija KoV SAD u odstupanju — pukovnik K. SAMIGULIN, magistar vojnih nauka, docent.

d) U broju 6 (juni) 1978:

Vojna organizacija bloka NATO — pukovnik I. BELOV;

Italija (fizičkogeografski uslovi, državno uređenje, ekonomika i infrastruktura) — potpukovnik A. ALEKSEJEV.

e) U broju 7 (juli) 1978:

Rezervne komponente OS SAD — general-major V. ALEKSANDROV;

Radio-elektronsko izviđanje — general-major A. SOLOVJEV, pukovnik-inženjer L. GULJAJEV;

Moralni faktor u savremenom ratu — pukovnik V. KATERINIČ;

Divizija novog tipa u KoV SAD — pukovnik V. FILIPOV.

f) U broju 8 (avgust) 1978:

Pentagon i spoljna politika SAD — pukovnik V. ŠUBIN;

Vojna obaveštajna služba SAD — general-major R. SIMONJAN, doktor vojnih nauka, profesor;

Taktički vazdušni desanti — pukovnik B. KLIPKIN, magistar vojnih nauka, docent.

g) U broju 9 (septembar) 1978:

»Specijalne operacije« — pukovnik A. CVETKOV, doktor vojnih nauka;

Oružane snage Španije — potpukovnik J. JURJEV;

Helikopteri protiv tenkova — pukovnik u penziji G. OSIPOV, magistar vojnih nauka, docent;

Specifičnosti uništavajućeg dejstva neutronske ubojne sredstava — pukovnik G. IVANOV, magistar vojnih nauka;

Protivoklopna sredstva u armijama članica NATO — pukovnik P. KUNICKI, pukovnik V. DOBRONRAVOV.

h) U broju 10 (oktobar) 1978:

Komandovanje oružanim snagama SAD — general-major V. GIDASPOV;

Pozadinsko obezbeđenje divizije SR Nemačke u borbi — pukovnik-inženjer E. IVANOV, magistar tehničkih nauka, docent;

Proizvodnja artiljerijsko-streljačkog naoružanja u SR Nemačkoj — V. GOROHOV.

i) U broju 11 (novembar) 1978:

Armijski korpus SAD u napadu — pukovnik A. RIŽKOV, magistar vojnih nauka, docent;

Vojnoindustrijski kompleks SAD — pukovnik u rezervi V. KRONOV.

j) U broju 12 (decembar) 1978:

Borba protiv vazdušnih desanata — pukovnik I. HRAMOV, magistar vojnih nauka, docent;

Sredstva za forsiranje u armijama NATO — pukovnik-inženjer L. SERGEJEV.

ΣΤΡΑΤΙΩΤΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΙΣ

Grčki opštevojni pregled donosi ove članke:

a) U broju 6 (jun) 1978. godine:

Obalska odbrana — odeljenje za istraživanje pešadijske škole;

Borba za Kukuš-Lahana — general-major Ioan. Politaku;

Sovjetska škola za obuku radista — major Hristos Papadogeorgopulu;

Nužnost za napadnim borbenim dejstvima na kopnu — major Teod. Janucu;

»GEPARD«, protivavionski tenk Bundesvera — inž. Kanstandinos Zaharis;

»AERONAUTIKA«, vazduhoplov za elektronski rat u avijaciji SAD — major Teod. Janucu;

Helikopter kao sredstvo za transport mostovnih elemenata — kapetan Dim. Karakicu.

b) U broju 7 (jul) 1978. godine:

Taktičko pravilo kopnenih snaga NATO, odbrambena borbeno dejstvo — odeljenje za istraživanje ratne škole;

Atlantida — osmi kontinent zemlje — general-potpukovnik Ahil. Tagaris;

Blagodeti geotermičke energije — pukovnik Konstandinos Spagadoru;

Pravovremeno otkrivanje raka — potpukovnik sanitetske službe Grigorios Evangelu;

Nacionalna moć — major Hristos Davu;

Olimpijski ideal — potpukovnik Georg. Valas;

Vestački sateliti i njihova vojna primena — major Teod. Janucu.

c) U broju 8 (avgust) 1978. godine:

Odred inženjerije tenkovskog bataljona američke armije — major Hristos Mih;

Prijatelji Grčke — pukovnik Vas. Kolovu;

NATO: Naredna decenija — potpukovnik Ioan Vrahatis;

Reorganizacija divizije KoV SAD — major Teod. Janucu;
Pešadijski bataljon na savremenom bojištu — major Hr. Davu;
Savremena protivtenkovska oružja — potporučnik Ioan Parisis;
»Širenje Aeroflota« — puk. avijacije Kon. Arvanitakis.

d) U broju 9 (septembar) 1978. godine:

Makedonski front — general-major Ioan Politaku;

Oružja koja upotrebljavaju armije zemalja članica NATO — major Hr. Papadogeorgopulu;

Jugoslovenska armija između Istoka i Zapada — major Teod. Janucu;

Psihološki problemi oružanih snaga i službe bezbednosti — majori Ioan Suretis i Anast. Janidas;

Međunarodne ekonomske organizacije — potpukovnik Nik. Falucu;

Velike svetske pomorske sile — major Teod. Janucu;

Savremeni policajac — Alkivijadis Džumas.

e) U broju 11 (novembar) 1978. godine:

Arheološki pronalasci — simboli pojedinih epoha — general-potpukovnik Ahil Tagaris;

Rasute mine — II odeljenje Uprave inženjerije;

Reorganizacija američke divizije KoV — major Hr. Papadogeorgopulu;

Adekvatna borbeno moć — major Hr. Davu;

Sistem rezervi i mobilizacije nemačkih oružanih snaga — major Teod. Janucu;

Aeronautika. Razvoj oružja vazduh-zemlja — major Teod. Janucu.

f) U broju 12 (decembar) 1978. godine:

Grčka — predstraža na ulazu u istočno Sredozemlje — general-major Ioanu Politaku;

Iskorišćavanje sunčeve energije u ratu i u industriji — pukovnik Kon. Spagadoru;

Hronika razvoja povezivanja Grčke sa Evropskom ekonomskom zajednicom — ekonomista Dim. Dijakidis;

Metod proučavanja zemljišta i raspored borbenih snaga — major Hr. Davu;

Vojni budžet američke mornarice za 1978—79. godinu — major Teod. Janucu.